

Frontul Renașterii Naționale. Repere istorice și politice¹

Florin Grecu, *Arhitectura politică a primului partid unic din istoria României: Frontul Renașterii Naționale*, ediția a II-a, Editura EIKON, București, 2023

FLORIN GRECU

**Arhitectura politică a primului
partid unic din istoria României**

FRONTUL RENAȘTERII NAȚIONALE

O primă ediție a acestei cărți a fost publicată de către Editura Enciclopedică în anul 2012. Ediția de față, adăugită și revizuită, aproximativ dublă ca dimensiuni în raport cu precedenta, reprezintă un efort apreciabil pe care Florin Grecu îl face – atât în calitate de istoric, cât și în calitate de politolog – în vederea descifrării unui interval istoric solicitant și multifacetat. Este vorba despre perioada cuprinsă între anii 1930 și 1940, care coincide cu instaurarea dictaturii personale a monarhului Carol al II-lea, un personaj intrigant, volatil și, totodată, un factor profund destabilizator pentru viața politică a României anilor 1930. În același timp, meritele fostului rege în ceea ce privește progresele culturale din perioada interbelică trebuie recunoscute la rândul lor ca atare. Volumul merită citit deoarece tratează o temă relativ ignorată în istoriografia românească, exceptând contribuția publicată în 2006 a unui autor naționalist și antisemit: Petre Țurlea, *Partidul unui Rege: Frontul Renașterii Naționale*, Editura Enciclopedică, București, 2006.

Nu voi insista foarte mult în această prezentare a cărții asupra aspectelor cronologice: ele se cunosc sau cel puțin pot fi identificate cu ușurință. Este suficient să amintesc faptul că dictatura regală, care a precedat, trebuie subliniat acest lucru, viitoarea dictatură comunistă, a fost instaurată în urma unui impediment electoral nemiintâlnit în epocă: în urma alegerilor din 1937, Partidul Național Liberal (PNL), aflat la guvernare din 1933, nu reușește să întrunească o majoritate de 40% din voturi pentru a obține așa zisa „primă electorală” introdusă în anii 1920, constând în alocarea a douăzeci de procente suplimentare în vederea obținerii majorității absolute necesare pentru formarea unui cabinet monocolor. Regele Carol al II-lea – în contextul schimbării graduale a politicii externe a României dinspre aliatul tradițional francez înspre tot mai amenințatoarea Germanie nazistă – trece peste regula alternării partidelor mari la guvernare și, din cauza obedienței necondiționate a fostului prim-ministru liberal Gheorghe Tătărescu, îl desemnează tot

¹ O versiune de lucru a acestei recenzii a fost publicată în revista *Matca Literară*, online: <https://matcaliterara.ro/frontul-renasterii-nationale-repere-istorice-si-politice/>, 30 ianuarie 2024 .

pe acesta să organizeze alegerile care să ducă la formarea guvernului. Aceasta însemna că, folosind tot felul de tertipuri electorale care nu excludeau ba, dimpotrivă, presupuneau chiar violența electorală (pp. 34-35), partidul ales de către monarh pentru a organiza alegerile avea, practic, „mână liberă” pentru a-și asigura viitoarea majoritate parlamentară. Pentru a face față turbulențelor din ce în ce mai mari produse de către extrema dreaptă și al său exponent principal, Mișcarea Legionară (care s-a clasat pe a treia poziție în cadrul acestor alegeri), regele îi solicită poetului Octavian Goga, liderul Partidului Național Creștin, antisemit și fascist la rândul său, să devină premier. Acesta acceptă, deși partidul pe care îl conducea obținuse aproximativ 10% din voturi. După câteva luni de guvernare haotică și incoerentă, regele dizolvă cabinetul Goga și instaurează dictatura regală.

Important de amintit în acest context este faptul că regele nu dezavua ideologia extremei drepte, ci potențialul subversiv al acesteia, reprezentat în primul rând de către Mișcarea Legionară. Frontul Renașterii Naționale (FRN) – partidul unic pe care regele îl impune în încercarea de a stabiliza viața politică a țării și de a trece, cu arme și bagaje, în tabăra Germaniei naziste (economic, România era deja acolo începând cu a doua jumătate a anilor 1930) – este, de altfel, un partid de inspirație fascistă care nu reprezintă semnificativ mai mult decât voința personală și arbitrară a regelui, acesta guvernând despotic pe baza instaurării stării de excepție (p. 64, 20). Asta în ciuda faptului că noul regim politic dezavua fățiș paralelele cu fascismul italian (p. 398). Starea de excepție impune suveranitatea noului regim în toată nuditatea ei nedemocratică, în timp ce slaba consolidare instituțională a FRN confirmă caracterul fascist al acestui partid, în accepțiunea politologului Kenneth Jowitt. Acesta identifica, într-o carte importantă, tradusă între timp în limba română – *New World Disorder. The Leninist Extinction* – diferența dintre regimurile socialiste autoritare și cele fasciste, printre altele, și prin faptul că, în cadrul primelor, partidul reprezenta depozitarul principal al legitimității politice, în timp ce, în cadrul ultimelor, persoana liderului politic juca acest rol. Chiar dacă, în timp, partidele comuniste au fost din ce în ce mai distorsionate de ceea ce s-a numit pe atunci cultul personalității, tocmai faptul că, în cadrul acestora a fost posibil un experiment politic precum destalinizarea, în timp ce în cadrul partidelor fasciste acest lucru era pur și simplu inconceptibil – denotă una dintre distincțiile fundamentale dintre cele două tipuri de partide politice.

În ciuda monopartidismului și a cenzurii, noul regim politic este însă unul destul de „relaxat” din punct de vedere ideologic, fiind bazat pe un eclecticism naționalist și voluntarist neconvincător (p. 110), pe vechea corupție interbelică și, mai important, mulțumindu-se doar cu un consimțământ politic tacit din partea populației. „Atât acțiunea membrilor partidului, cât și ideologia aferentă erau haotice și aveau ca efect instaurarea controlului și supravegherii membrilor de partid și cetățenilor. Scopul era acela ca într-un interval de timp foarte scurt să se pună capăt tuturor conflictelor din societate prin impunerea ideologiei de stat...” (p. 110).

Mai departe, analiza merge în direcția colaboraționismului fostelor partide politice, a consolidării economiei de tip corporatist, specifică dictaturilor fasciste, a militarizării vieții sociale și a unor politici specifice de tineret care prefigurează, din perspectiva „indulgenței” ideologice, viitoarele politici de tineret din perioada socialistă deși, în acest ultim caz, componenta administrativ-coercitivă era cu siguranță mai pronunțată. „Tineretul, conform legii, era întrebuințat pentru lucrări ușoare: completa mâna de lucru la munca generală și de mică specializare în industrie, asigura o parte din mâna de lucru necesară executării planului de muncă agricolă. Pe de altă parte, tineretul asigura completarea personalului necesar pentru buna funcționare a instituțiilor de stat și a organelor de apărare pasivă din interiorul țării” (p. 435).

Ca o concluzie generală a cărții putem cita următorul paragraf: „În perioada regimului autoritar, comportamentul politic al parlamentului respectă aceeași caracteristică a sistemului guvernamental interbelic. Mentalitatea și practicile vechiului regim democratic erau observabile și sub noul regim autoritar. Alegerile organizate de noul regim au readus spiritul democratic al partidelor politice, cu toate că regimul și partidul unic au urmărit o severă selecție a candidaților prin înființarea unei singure organizații politice. Spiritul democratic a continuat să existe sub regimul monarhiei autoritare, iar simpatiile politice au reprezentat principalele criterii de evaluare în vederea numirii candidaților pentru funcțiile eligibile. Cu toate că partidul unic carlist înainta listele de candidați, totuși selecția se făcea tot dintre foștii membrii ai partidelor politice, care știau să facă politică, dar și cum să conducă. «Alegerile» pentru funcțiile locale, sub dictatura carlistă, nu se realizau, ci se întemeiau pe numiri. Faptul că numirile nu erau fundamentate pe baze de competențe și nu respectau principiul selecției era cunoscute de către reprezentanții regimului și chiar de către rege. Dezideratul regimului, de a practica o „selecție dură a elitelor”, din care se vor recruta elementele conducătoare ale țării, nu s-a pus în practică. Așa cum nu au fost găsiți oameni noi nici în administrație, nici în Garda Națională, nici în partidul unic, nici în urma alegerilor parlamentare, comunale sau municipale. Tineretul mult visat pentru a fi promovat în structurile administrative ale noului regim nu a fost acceptat de exponenții politici ai noului regim. Practicile și mentalitățile membrilor partidului unic erau asemănătoare celor ale fostelor partide politice, care au activat și și-au continuat viața politică sub noul regim și sub umbrela Frontului Renașterii Naționale. Aceleași nemulțumiri, care se semnalau la centru, se regăseau și la nivel local” (p. 510).

Fără a exhiba pretenții analitice deosebite și fără a pretinde că oferă informații și interpretări radical inovative, cartea lui Florin Grecu reprezintă un demers istoriografic sistematic în vederea cartografierii amănunțite a unei perioade din istoria recentă a României, redusă ca dimensiuni dar deosebit de importantă din punct de vedere politic. Fără doar și poate, *Arhitectura politică a primului partid unic din istoria României: Frontul Renașterii Naționale* rămâne o lucrare de pionierat din acest punct de vedere. Oricare altă cercetare serioasă care își va propune să abordeze acest subiect nu va putea face abstracție de aceasta. Fie și numai pentru acest motiv, autorul merită cu siguranță aprecierea cititorilor.

Emanuel COPILAȘ